

STRUKTURA OSOBNE POTROŠNJE U NJEMAČKOJ, IRSKOJ I HRVATSKOJ - SLIČNOSTI I RAZLIKE

Martić, Mislav

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:422236>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-17**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**STRUKTURA OSOBNE POTROŠNJE U
NJEMAČKOJ, IRSKOJ I HRVATSKOJ –
SLIČNOSTI I RAZLIKE**

Mentor:

Doc.dr.sc. Maja Mihaljević Kosor

Student:

Mislav Martić

Split, rujna, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ISELJAVANJE STANOVNIKA RH.....	2
3. EKONOMSKA ANALIZA PROBLEMA ISELJAVANJA.....	7
3.1. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD.....	7
3.2. INFLACIJA	10
3.3. NEZAPOSLENOST	11
3.4. UVOZ I IZVOZ	14
3.4.1. IZVOZ	14
3.4.2. UVOZ.....	15
3.5. STRUKTURA OSOBNE POTROŠNJE U HRVATSKOJ	16
4. EKONOMSKE PRILIKE U NJEMAČKOJ I IRSKOJ.....	19
4.1. NJEMAČKA.....	19
4.1.1. STANOVNIŠTVO NJEMAČKE	19
4.1.2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD.....	20
4.1.3. INFLACIJA	21
4.1.4. UVOZ I IZVOZ	22
4.1.5. NEZAPOSLENOST	23
4.1.6. STRUKUTRA OSOBNE POTROŠNJE U NJEMAČKOJ	24
4.2. IRSKA	26
4.2.1. STANOVNIŠTVO IRSKE	26
4.2.2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD.....	27
4.2.3. INFLACIJA	28
4.2.4. IZVOZ I UVOZ	29
4.2.5. NEZAPOSLENOST	29
4.2.6. STRUKTURA OSOBNE POTROŠNJE U IRSKOJ.....	30
4.2.7. BDP PO STANOVNIKU U HRVATSKOJ, NJEMAČKOJ I IRSKOJ	32
5. ZAKLJUČAK	33
6. LITERATURA.....	35
SAŽETAK.....	38
SUMMARY	39

1. UVOD

Ovim radom obrađuje se tematika strukture osobne potrošnje u Hrvatskoj, Njemačkoj i Irskoj, njene razlike i sličnosti, zašto stanovnici Republike Hrvatske masovno iseljavaju i što im bolje mogu pružiti te zemlje.

Potrošnja u osobne svrhe definirana je ukupnom vrijednosti potrošnje koja je namijenjena potrebi kućanstva na uslugu i potrošne robe. Ona je najveći pokazatelj makroekonomije, ima veliki utjecaj na ekonomska kretanja, a udio u BDP-u iznosi približno 60%¹. Stupanj gospodarske razvijenosti neke zemlje ogleda se u stupnju vrijednosti osobne potrošnje po stanovniku. Ako je stupanj osobne potrošnje po stanovniku nizak, znači da je stupanj razvijenosti te zemlje niži, ili obrnuto, ako je stupanj osobne potrošnje po stanovniku visok, znači da je stupanj razvijenosti te zemlje viši. Osobna potrošnja još je određena raspoloživim dohotkom koji se sastoji od osobnih dohodaka umanjenih za poreze, bogatstvom domaćinstva i agregatnim nivoom cijena. Kako navode neki stručnjaci, velika sklonost potrošnji može dovesti do problema kao što su siromaštvo, neravnoteža bilanci i deficit.

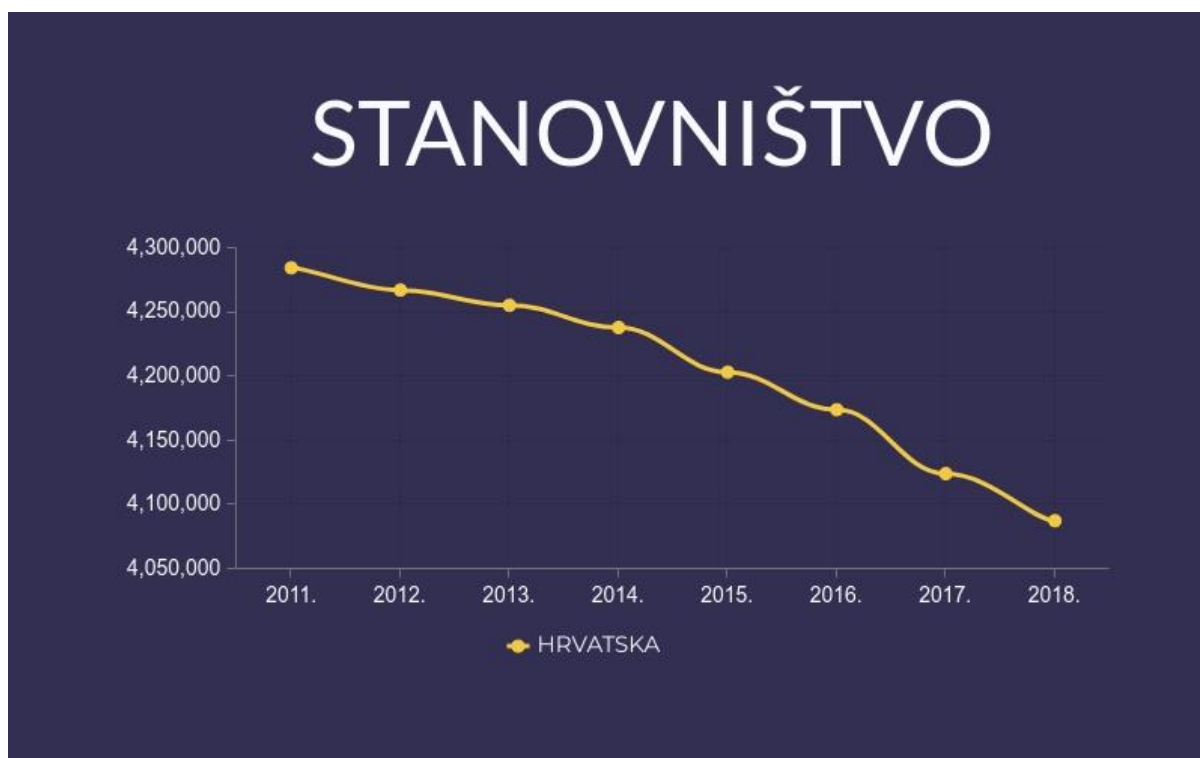
¹ Borožan, Đ. (2012): „Makroekonomija“, Ekonomski fakultet u Osijeku, 3. izmijenjeno izdanje

2. ISELJAVANJE STANOVNIKA RH

Hrvatska je europska zemlja koja je smještena u južnom dijelu Sredozemlja. Graniči sa šest zemalja: sjevernu granicu čine Mađarska i Slovenija, istočnu granicu Bosna i Hercegovina i Srbija, južnu granicu Crna Gora, a zapadnu Italija. Članica je Europske unije od 2013. godine.

Po broju stanovnika Hrvatska se nalazi na 124. mjesto po veličini, a procjenjuje se da joj je broj stanovnika sada 4.087.843. Usporedimo li ga s brojem iz 2011. godine, on je pao značajno, jer je tada prema popisu bilo 4.284.889 stanovnika.²

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS-a) ovako izgleda promjena broja stanovnika u ovoj deceniji (Slika 1 i Tablica 1).

Slika 1: Broj stanovnika u Republici Hrvatskoj

Izvor: Državni zavod za statistiku (2019): Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2018. [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-03_01_2019.htm [12.8.2020.].

² Državni zavod za statistiku (2019): Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2018. [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-03_01_2019.htm [12.8.2020.].

Tablica 1: Broj stanovnika u Republici Hrvatskoj

Godina	Broj stanovnika	Razlika +/-
2011.	4.284.889	/
2012.	4.267.558.	-17.331
2013.	4.255.689	-11.869
2014.	4.238.389	-17.300
2015.	4.203.604	-34.785
2016.	4.174.349	-29.255
2017.	4.124.531	-49.818
2018.	4.087.843	-36.688

Izvor: Ibid

Hrvatska bilježi demografske gubitke u svakoj godini od 1991. godine. Prema popisu iz 1991. godine u Hrvatskoj je živjelo 4.784.265 stanovnika, a danas se ta brojka procjenjuje na oko 4.000.000.

Jedan od uzroka pada broja stanovnika jest sigurno i Domovinski rat koje je trajao od 1991. do 1995. godine. Na sljedećem popisu stanovništva 2011. godine bilo je oko 400.000 stanovnika manje nego dvadeset godina prije.

Hrvatska je podijeljena na 20 županija, a Grad Zagreb ima status grada i županije, a ujedno je i glavni grad.

Prema procjenama DZS-a broj stanovnika u županijama s najvećim brojem iseljenih u 2011. i danas izgleda ovako:

Slika 2: Popis stanovništva po županijama s najvećim brojem iseljenih

Izvor: Ibid

Tablica 2: Popis stanovništva po županijama s najvećim brojem iseljenih

ŽUPANIJA	2011.	2018.	+/-	BROJ ISELJENIH/DOSELJENIH	POSTOTAK ISELJENIH
ZAGREBAČKA	317.606	309.469	-8.137	-2.371	29,14%
SPLITSKO-DALMATINSKA	454.798	448.071	-6.727	-1.008	14,98%
SISAČKO-MOSLAVAČKA	172.439	148.589	-23.850	-2.709	11,36%
ZADARSKA	170.017	168.153	-1.864	-635	34,06%
VARAŽDINSKA	175.951	166.982	-8.969	-1.003	11,18%
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	115.584	107.711	-7.873	-804	10,21%
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	179.521	154.371	-25.150	-4.644	18,47%
PRIMORSKO-GORANSKA	296.195	284.239	-11.956	-1.483	12,40%

OSJEČKO- BARANJSKA	305.032	277.227	-27.805	-4.496	16,17%
GRAD ZAGREB	790.017	804.507	+14.490	-3.099	/

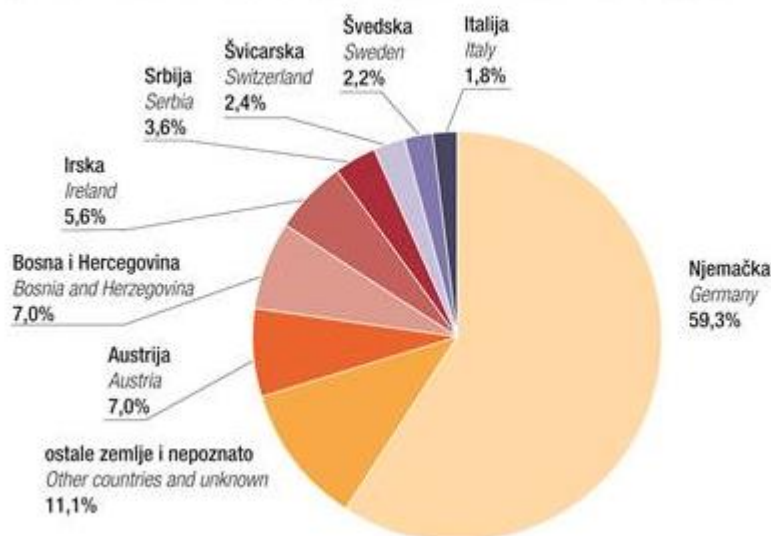
Izvor: Ibid

Prema podacima iz Slike 2 i Tablice 2 vidimo da je Grad Zagreb 2011. godine imao najviše stanovnika te je uz blagi porast od 14.490 stanovnika ostao i do danas.

Kako se broj stanovnika smanjuje, a pored toga je i prirodni prirast negativan sve su češće emigracije koje su vidljive u skoro svakoj županiji zadnjih godina, i nažalost, taj trend je dinamički uzlazan. Valja naglasiti kako su podatci koji su korišteni za izračunavanje "POSTOTKA ISELJENIH" konzervativni jer su tu uključeni samo emigranti što su odjavili svoje mjesto boravišta u Hrvatskoj. Zato se realan broj tog postotka procjenjuje dvostruko većim (to pokazuju podatci onih država u koje hrvatski emigranti najčešće odlaze). U posljednjem desetljeću je u velikom broju županija zabilježen rekordno negativni migracijski saldo. Jedine županije gdje je utvrđen pozitivan migracijski saldo za 2018. godinu jesu Istarska županija (nije prikazana na slici ni u tablici jer su se uzimale u obzir samo one županije iz kojih se najviše stanovnika iselilo) i Grad Zagreb, a one su i županije gdje je u zadnjih deset godina imale najmanji emigracijski pritisak. Ako zbrojimo migracijski saldo za zadnje desetljeću, pozitivan saldo bi imala samo Istarska županija.

Ostalih 19 županija i Grad Zagreb imaju manji broj imigranata od emigranata. Pritom je u zadnjih 10 godina Vukovarsko-srijemska županija imala najveći emigracijski pritisak. Među županije koje imaju najveći emigracijski pritisak spada 5 slavonskih županija. Tu je u zadnjem desetljeću taj saldo iznosio 41.153, što je tek nešto manje od broja stanovništva koje broji Ličko-senjska županija.

G-2. HRVATSKI DRŽAVLJANI ODSSELJENI U INOZEMSTVO U 2018. PREMA ZEMLJI ODSSELJENJA
CROATIAN CITIZENS EMIGRATED ABROAD, BY COUNTRY OF NEXT RESIDENCE, 2018

Slika 3: Hrvatski državljani odseljeni u inozemstvo

Izvor: Državni zavod za statistiku (2018): Migracije stanovništva Republike Hrvatske [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm [13.8.2020.].

Prema podacima DZS-a (Slika 3) stanovništvo RH najviše odlazi u Njemačku, čak 59,3 %, Austriju i BiH 7 %, te u Irsku 5,6 %. Zavod je uz to objavio da se od samog ulaska Hrvatske u Europsku uniju u Njemačku doselilo više od 170.000 hrvatskih državljana. U Irsku se, od ulaska Hrvatske u EU, odselilo oko 22.000 hrvatskih građana, objavio je Centar za longitudinalne populacijske studije koji upozorava da se svakih 12 minuta i 47 sekundi jedna osoba iseli iz Hrvatske.

Iako je u Hrvatskoj na HZZ-u prijavljeno skoro 113 tisuća građana, Hrvatskoj nedostaje radne snage jer je veliki broj tih građana, koji su prijavljeni na HZZ, u inozemstvu. Opterećenost mirovinskog sustava se očituje iz podatka gdje imamo 1,27 radnika na jednog umirovljenika. Iz tog razloga čuju se sve češći savjeti Vladi za potpunu liberalizaciju³ uvoza jeftinijeg radno sposobnog stanovništva.

Ni najnovija predviđanja UN-ovih demografa i statističara ne predviđaju svjetliju budućnost. Predviđaju da bi Hrvatska za 30 godina mogla imati oko 3,4 milijuna stanovnika i to je jedan od optimističnijih proračuna. Čak i kada bi se svi novoiseljeni vratili u domovinu, to bi samo usporilo, ali ne i spriječilo rapidno starenje stanovništva i dodatni pad mirovina za koje će se novac, gotovo upotpunosti, morati tražiti u proračunu.

³Liberalizacija je izraz koji u najširem smislu označava uvođenje novih pravnih propisa koji za posljedicu imaju uklanjanje prethodnih ograničenja i restrikcija u raznim oblastima društvenog života.

3. EKONOMSKA ANALIZA PROBLEMA ISELJAVANJA

Hrvatska ekonomija poslije raspada realsocijalizma⁴ doživljava u devedesetim godinama prijelaz ka otvorenom tržištu gospodarstva. Gledajući samo jugoistočnu europu ona spada među najjače ekonomije, a kada uspoređujemo njen BDP sa ostalim članicama Europske unije, njen BDP je bolji u usporedbi s nekim drugim članicama. Temeljne grane hrvatskog gospodarstva su: prehrambena industrija, naftna industrija, drvoprerađivačka industrija, kemijska industrija, trgovina, turizam, poljoprivreda, graditeljstvo, metaloprerađivačka industrija, pomorstvo, elektro industrija, tekstilna industrija i brodogradnja.

Statistički pokazatelji koje ćemo obraditi u svrhu ekonomske analize problema iseljavanja su:

- BDP
- Inflacija
- Zaposlenost
- Uvoz i izvoz

3.1. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

Bruto domaći proizvod je makroekonomski indikator koji pokazuje vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u zemlji tijekom dane godine, izraženo u novčanim jedinicama.

Bruto domaći proizvod se može mjeriti na tri načina, koja daju isti rezultat.

- Proizvodna metoda- BDP je ukupna vrijednost proizvedenih usluga i finalnih dobara u gospodarstvu kroz godinu dana.
- Rashodna metoda- BDP je jednak zbroju ukupne domaće potrošnje (osobna potrošnja, investicije i državni izdatci) i neto izvoz.

$$BDP = C+I+G+NE$$

(C = osobna potrošnja, I = investicije, G = državna potrošnja i NE = razlika izvoza i uvoza).

- Dohodovna metoda- BDP se računa kao suma dohodaka koje gospodarstvo ostvari kroz dano razdoblje. Radi se o dohotcima koje su zaradili proizvodni čimbenici u

⁴Realsocijalizam označava različite društveno političke sustave iz prošlosti i sadašnjosti, koji su se eksplicitno pozivali na marksizam ili marksizam-lenjinizam.

gospodarstvu.

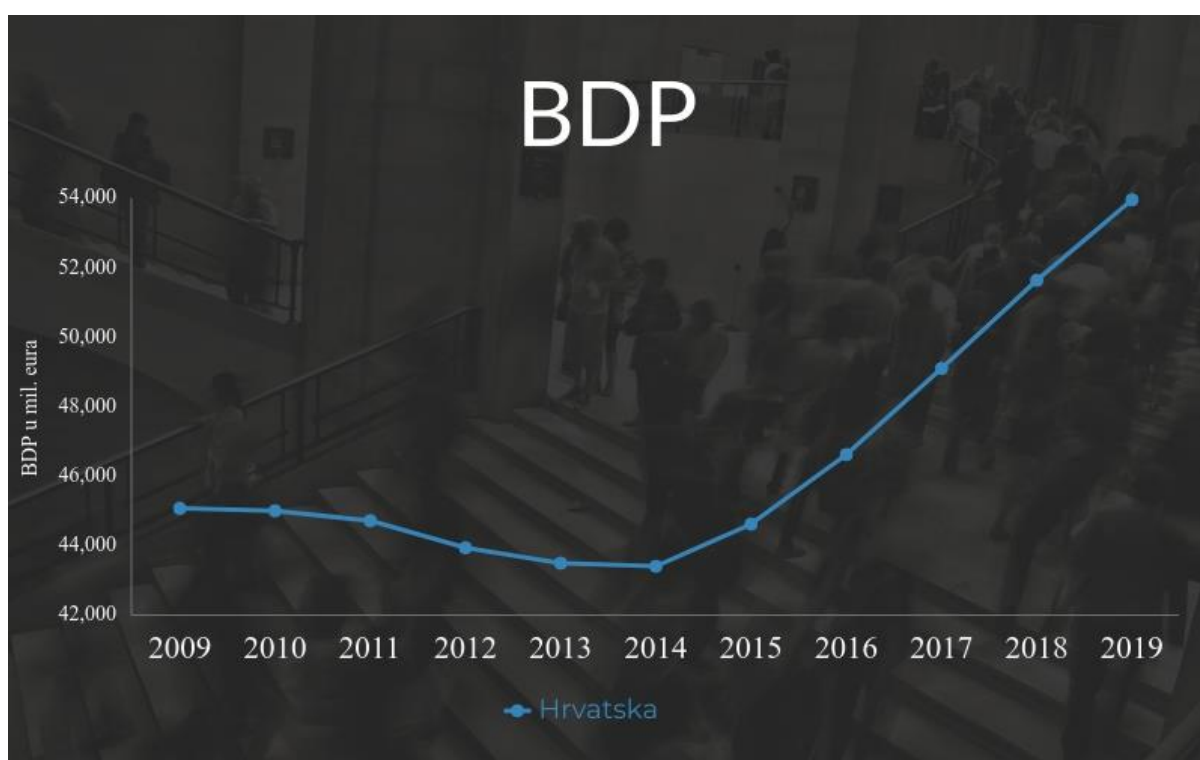
$$\text{BDP} = \text{N} + \text{K} + \text{R} + \text{P} + \text{T}_{\text{ind}} + \text{Am}$$

(N = nadnice, K = kamate, R = rente, P = profit, T_{ind} = neizravni porezi, Am = Amortizacija kapitalnih dobara).⁵

Gotovo 60% BDP-a čini potrošnja kućanstava, a ostatak državna potrošnja, investicije i trgovina s inozemstvom.

BDP ne obuhvaća vrijednost intermedijarnih dobara (dobra koja se upotrebljavaju kao sirovine ili poluproizvodi za proizvodnju drugih dobara) kao ni transferna plaćanja (npr. socijalna pomoć).

Grafikonom je prikazano kretanje BDP u Hrvatskoj u razdoblju od 2009. do 2019. godine:

Slika3.1:BDP

Izvor: Hrvatska narodna banka (2020): Glavni makroekonomski indikatori [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> [14.8.2020.].

Prema podacima iz grafikona sa slike 3.1 vidimo promjenu BDP-a od 2009. do 2019. godine. Najniži BDP je zabilježen 2014.godine iznosom od 43 milijarde i 426 milijuna eura, odnosno 331 milijardu i 343 milijuna kuna. Nakon uzastopnog pada od 2009. do 2014., BDP raste sve do 2019. kada je zabilježen i najveći BDP od 53 milijarde i 969 milijuna eura. Gledano u

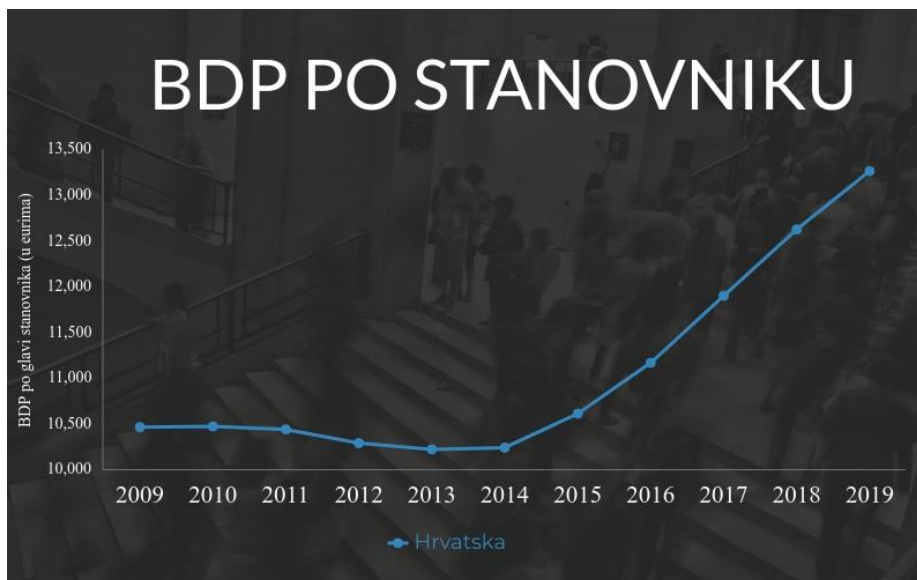
⁵ Reić, Z., Mihaljević Kosor, M., Šimić, V. "Ekonomija", Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split, 2017.

postotcima BDP je od najniže zabilježene godine (2014.) do najviše zabilježene godine (2019.) porastao za 24.28%.

Globalna financijska kriza počela je 2009. godine u Hrvatskoj i trajala je 5 godina i 3 kvartala, tj. sve do 2015. godine. Recesija je bila uzrok krize u skoro svim zemljama Europske unije, a ona je bila izazvana financijskom krizom i slomom burzi u SAD-u. Recesijska događanja mogu se prikazati eksternim i internim faktorima. Ovu krizu su uzrokovali eksterni faktori jer su skoro sve zemlje EU doživjele pad bruto društvenog proizvoda. Na dugotrajnost recesije su uzrokovali i interni faktori. To zaključujemo iz toga što su se druge države puno prije oporavile.

BDP po glavi stanovnika ili per capita je ukupan BDP zemlje podijeljen s brojem stanovnika. Ako raste BDP, znači da poduzeća više proizvode. Potrebno je više radnika i veća je zaposlenost pa su i plaće veće. Ako pada BDP, znači da poduzeća manje proizvode. Povećava se nezaposlenost, smanjuju se i porezi prihoda pa država ima problem jer ne može ponuditi nivo socijalnih usluga i investicije koje bi trebala.

Kako se mijenjao ukupni BDP u Hrvatskoj, tako se mijenjao i BDP per capita. On se po glavi stanovnika od 2009. do 2019. kretao kao na grafu prikazanom na Slici 3.2.

Slika 3.2: BDP po stanovniku

Izvor: Hrvatska narodna banka (2020): Glavni makroekonomski indikatori [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> [14.8.2020.].

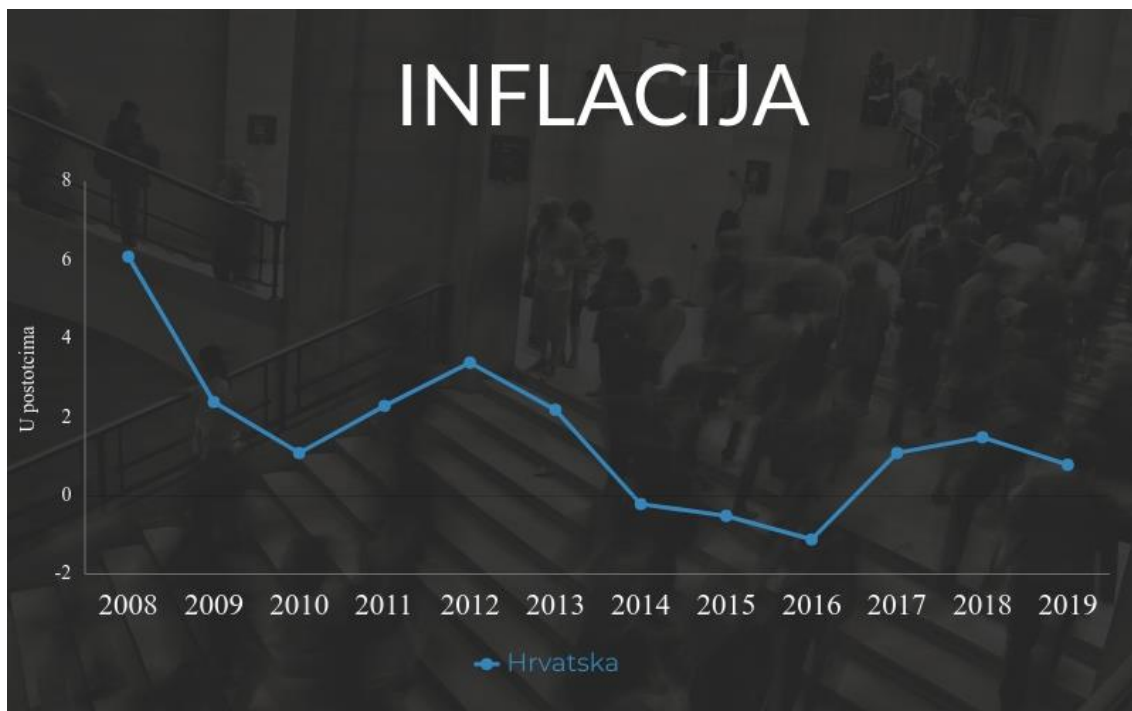
Kod BDP-a po glavi stanovnika primijećujemo da je najniži bio u 2013. godini kada je iznosio 10.228 eura, što nije bio slučaj kod cjelokupnog BDP-a koji je bio najniži u 2014.

godini. Razlog toga jest činjenica da 1.7.2013. godine postajemo članica Europske unije te od 2014. godine počinje iseljavanje stanovništva u Njemačku i Irsku. Nakon 2013. godine BDP per capita ubrzano raste pa je u 2019. godini iznosio 13.270 eura.

3.2. INFLACIJA

Inflacija je uzrokovana neravnotežom narodne privrede koja biva očitavana porastom unutarnjih cijena. Ona zato biva često definirana kao process zbog kojeg rastu cijene u zemlji⁶. Pojam inflacije također se može definirati kao pad vrijednosti novca. Vrijednost novca označava njegova kupovna moć. Dakle, ako u određenoj privredi postoji inflacija, kupovna moć te valute pada. Inflacija se može pojaviti u svakom trenutku i u svakoj zemlji bez obzira je li ona bolje ili slabije razvijena. Inflacija u Hrvatskoj počinje rasti s početkom 2000. godine i nastavlja blago rasti sve do 2007. godine. Jedna od većih, ako ne i najveća, stopa inflacije dogodila se 2008. godine i iznosila je 6,1 %. Novac nastavlja gubiti svoju vrijednost i u narednim godinama pa je 2009. stopa iznosila 2,4%, 2010. 1,1%, 2011. 2,3%, 2012. 3,4%, a 2013. 2,2%. Nakon 2013. Hrvatska bilježi tri godine negativne vrijednosti, sve do 2017. kada stopa inflacije iznosi 1,1%. Naredne godine bilježi blagi rast na 1,5% i u 2019. blagi pad na 0,8%.

⁶ Babić, M. (2003): „Makroekonomija“, Nakladnička kuća Mate, Zagreb, XIII. Dopunjeno i izmijenjeno izdanje,

Slika 3.3: Inflacija

Izvor: Ibid

Ekspanzija je jedan od razloga inflacije, i ne samo kod nas, nego u cijelom svijetu. Vanjski utjecaji potiču porast inflacije, a ti utjecaji mogu biti rast cijena energenata i prehrambenih proizvoda. Neke procjene pokazuju (u nedostatku službenih podataka DZS-a i HNB-a) od 2008. godine su cijene rasle trostrukom brzinom u usporedbi sa plaćom pa je samim tim i moć potrošnje prosječnog stanovnika u 2013. godini pala do razine koju je imala u 2006. godini. Rast cijena hrane uzrokovane su poskupljivanjem poljoprivrednih proizvoda i vremenskim prilikama. U 2008. godini su cijena nafte bile na svom vrhuncu pa je to uzrokovalo i poskupljenje ostalih usluga i proizvoda kao što su na primjer prijevoz i slično.

3.3. NEZAPOSLENOST

Jedan od glavnijih problema, ako ne i najglavniji problem gospodarstva u Hrvatskoj je nezaposlenost. Od početka devedesetih godina broj nezaposlenih se povećavao pa je tako 2002. godine nezaposlenost iznosila nestvarnih 415.352, pri čemu je stopa nezaposlenog stanovništva dosegla 24 %. Nezaposlenost se od tada smanjivala pa je 2009. godine nezaposleno bilo 263.174 stanovnika. U 2013. godini nezaposlenost ponovo uzima maha pa

broj nezaposlenih raste na 345.112. Od tada se broj nezaposlenih iz godine u godinu smanjuje pa je u 2019. godini broj nezaposlenih iznosio „samo“ 128.650. Na Slici 3.4 je prikazano kako se kretao broj nezaposlenih u posljednjem desetljeću:

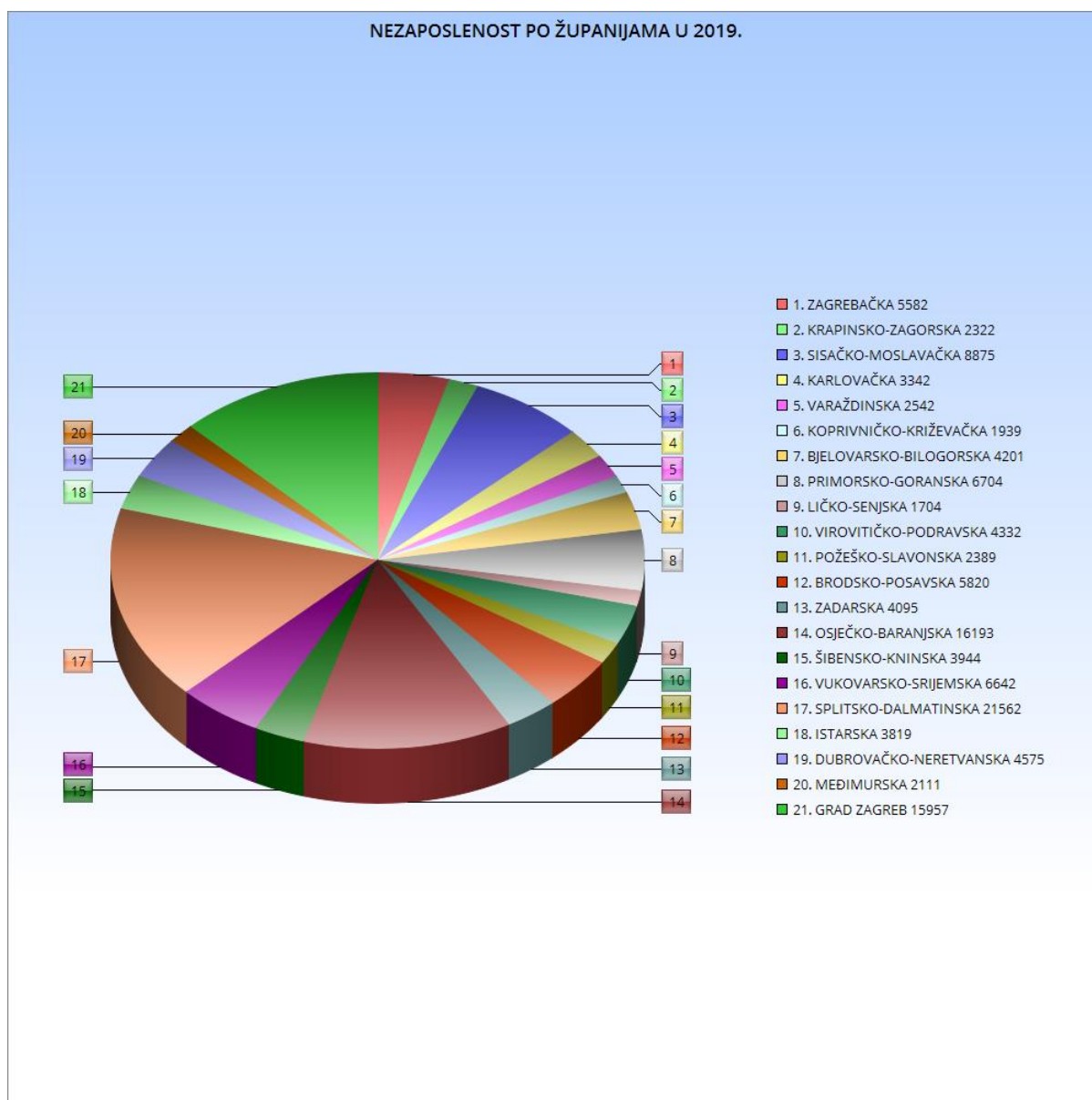

Slika 3.4: Broj nezaposlenih

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020): Statistika [Internet], raspoloživo na: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> [16.8.2020.].

Nezaposlenost u Hrvatskoj opada tijekom ljetne sezone zbog turizma na Jadranu, a ponovno raste u zimskom periodu. U Hrvatskoj je u početku krize nezaposlenost počinjala rasti drastično, te je tako do 2013. stopa nezaposlenosti iznosila 22,4%. Više od 50% mladog stanovništva bilo je bez posla i po tome je Hrvatska bila među vodećim zemljama u tom segmentu u EU.

Broj nezaposlenih u 2019. godini iznosi 128.650, a po županijama to izgleda kao na Slici 3.5:

Slika 3.5: Broj nezaposlenih po županijama u 2019.

Izvor: Ibid

Splitsko-dalmatinska županija ima najveći broj nezaposlenog stanovništva u 2019. godini. Od ukupnog broja stanovnika, 447.723, nezaposleno je 21.562 osoba (4,82 %), dok Ličko-senjska županija ima najmanji broj nezaposlenih, 1704, a ujedno je to i županija s najmanjim brojem stanovnika, 44.834, i ukupna stopa nezaposlenosti iznosi 3,8 %.

3.4. UVOZ I IZVOZ

Hrvatsko gospodarstvo i dalje ima problem sa deficitom robne razmjene kao i deficitom računa platne bilance. Trgovinski deficit nastaje kada je vrijednost izvezenih usluga i dobara manja od istih tih vrijednosti, ali uvoza. Iako vrijednost izvoza bilježi blagi brzi rast u usporedbi sa uvozom, i dalje Hrvatska ima dvostruko manju vrijednost izvoza od uvoza pa samim time robni deficit raste.

3.4.1. IZVOZ

Izvoz označava količinu robe, dobara, usluga, tehnologije, licence i autorskih prava, koje je država u stanju proizvesti i izvoziti u inozemstvo. U Hrvatskoj izvozom se bavi tek 15 % tvrtki, a te tvrtke broje 51 % uposlenih u svim tvrtkama. One ulažu investicije 62 %, a u razvoj gotovo 73 % kapitala od ukupno uloženog kapitala u rast i razvoj i pri tome imaju dobit od 76 %. Rast i napredak takvih poduzeća čine hrvatsku ekonomiju snažnijom.

Vrijednost hrvatskog izvoza u 2019. godini iznosila je 112,9 milijardi kuna, 5 % više nego u istom razdoblju prethodne godine, a ukupna vrijednost uvoza je iznosila 185,2 milijarde kuna također 5 % više nego prethodne godine.

Vanjsko-trgovinski deficit iznosi 72 milijarde kuna i 6 % je veći nego prošle godine.

Slika 3.6: Izvoz

Izvor: Državni zavod za statistiku (2019): Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2019. konačni

podaci [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/04-02-02_01_2020.htm [18.8.2020.].

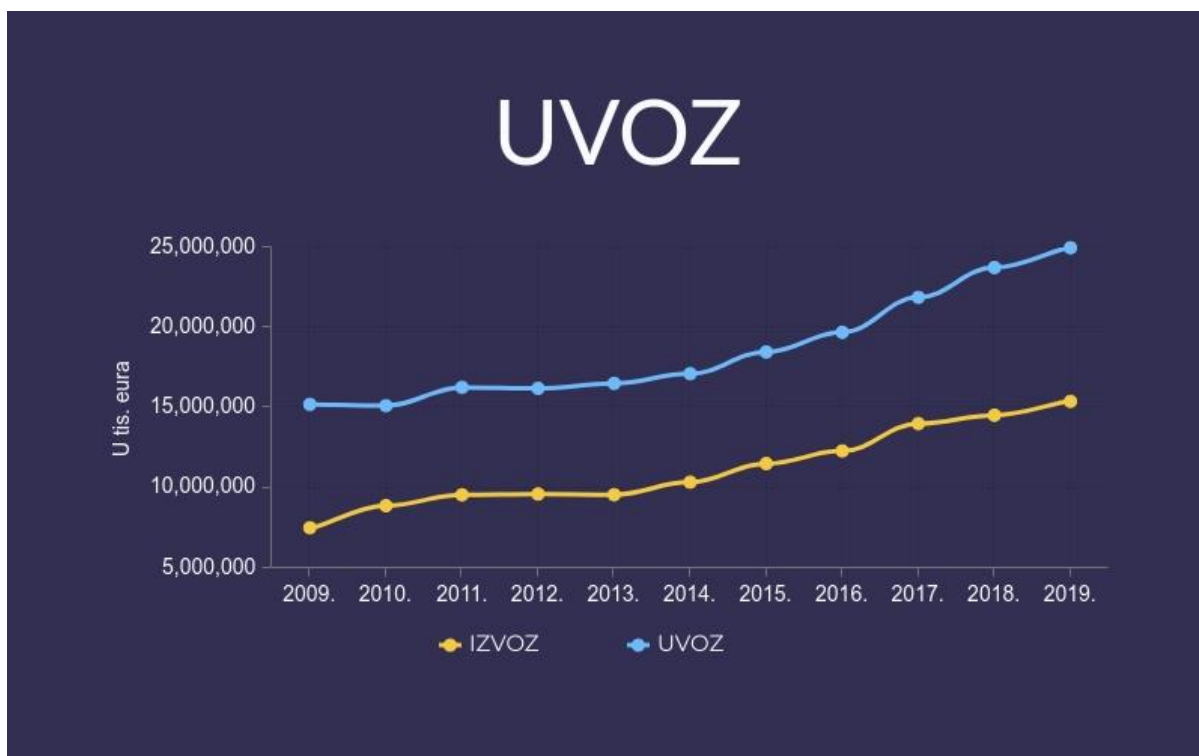
Vrijednost izvoza u zadnjem desetljeću raste iz godine u godinu kao što je prikazano na Slici 3.6. Najveći vanjsko-trgovinski partneri Hrvatske u 2019. godini su Italija i Njemačka. Italija je zemlja u koju je najviše robe izvezeno, s vrijednosti od skoro 2 milijarde eura, što je 1,2% više nego u prošloj godini, dok je izvoz u Njemačku porastao za 3,8%, u vrijednosti od oko 1,9 milijardi eura.

Prerađivačka industrija pokazuje prema podacima djelatnosti da u ukupnom izvozu dobara sudjeluje sa udjelom od 90,6 %, te je u prvih 11 mjeseci zabilježen rast izvoza za 6.6 %.

3.4.2. UVOZ

Dio međunarodne trgovine predstavljaju uvoz poslovnih subjekata, usluga ili proizvoda koji dolaze izvan država. Carinske vlasti obično sudjeluju kod uvoza robe, a često su predmet trgovinskih sporazuma, carine i uvozne kvote.

Uvoz u Hrvatskoj raste po gotovo dvostruko većoj stopi od izvoza što ima veliki utjecaj na slabljenje gospodarstva Hrvatske (Slika 3.7). Uvozom se često zapostavljaju domaći proizvodi što dovodi do toga da se mnoga poduzeća zatvaraju, stanovništvo ostaje bez posla i prisiljeni su na iseljenje iz domovine u potrazi za boljim i sigurnijim životom.

Slika 3.7: Uvoz

Izvor: Ibid

Vrijednost hrvatskog uvoza u 2019. godini je 184 milijarde kuna i to je za 4,4 % više nego u prethodnoj godini, 2018. U 2019. godini dolazi do rasta uvezene vrijednosti iz zemalja članica Europske unije za 7,4 %, dok se vrijednost uvoza iz zemalja koje nisu članice EU smanjila za 6,1 %.

3.5. STRUKTURA OSOBNE POTROŠNJE U HRVATSKOJ

Tablica 3.1: Vrijednost osobne potrošnja u tekućim cijenama (u milijunima eura)

GODINA	POTROŠNJA (u mil €)
2008.	27.984
2009.	26.334
2010.	26.528
2011.	26.669
2012.	26.431
2013.	26.249
2014.	25.515

2015.	25.743
2016.	26.590
2017.	28.059
2018.	30.001

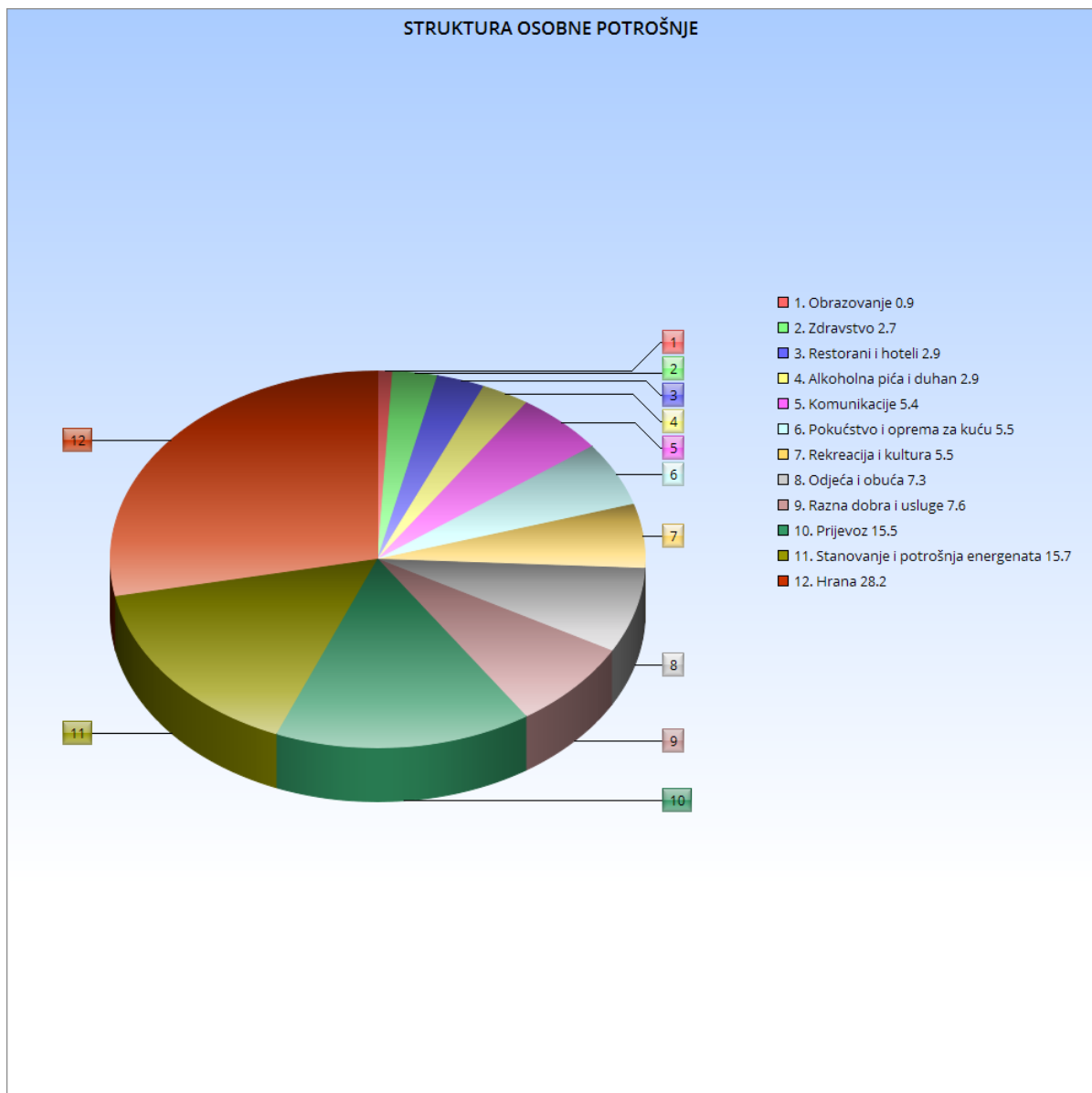
Izvor: Državni zavod za statistiku (2019): Osobna potrošnja Republike Hrvatske [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2009/PDF/10-bind.pdf [19.8.2020.].

U 2009. godini dolazi do pada osobna potrošnja što se moglo očekivati utjecajem krize na gospodarstvo. Varirajući su trendovi, ali prvi značajniji rast osobne potrošnje u Hrvatskoj nakon 2008. godine dogodio se u 2018. godini. Epilog toga je bila stagnacija kupovne moći jer u Hrvatskoj se nije moglo ostvariti poticanje domaći potražnje pa time i ekonomski rast što je možda bilo i uzrokovano činjenicom da je Hrvatska ipak mala država. Pored toga svega, u Hrvatskoj kriza nije bila izazvana učinkom krize u svijetu nego i problemima s kojima se Hrvatska borila i prije svjetske krize, a među njima se ističu slabo tržište rada, loša efikasnost institucija i država, nekonkurentnost i slično. Svakako da je i odnos dohotka i duga fizičkih i pravnih osoba utjecao na sve to. Budući da su oni bili puno zaduženi, samim tim je i moć potrošnja u Hrvatskoj pala, pa se zbog toga manje trošilo, a kada se manje troši manje se i uvoza. Budući da je u 2008. i 2009. godini nedostajalo novca to je prouzročilo smanjivanje kreditne aktivnosti, a to je onda dovelo do pada navike potrošnje, a samim tim je i pala osobna potrošnja⁷.

Pomoću dvanaest glavnih skupina usluga i proizvoda u skladu sa klasifikacijom osobne potrošnje prema namjeni iskazana je struktura izdataka kućanstava - COICOP. Ako promatramo glavne skupine, onda uočavamo da u prosjeku zadnjih godina najveći udio u izdatcima čine izdatci na bezalkoholna pića i hranu, 28,2 %. Slijede izdatci najamnine i energentske potrošnje, 15,7 %, i prijevozni izdatci, 15,5 %. Gledano sveukupne izdatke, izdatci za razne usluge i dobra su imale 7.6 % udjela, za odjeću i obuću 7,3 %, za pokućstvo, kulturu i rekreaciju 5,5 %, te komunikaciju 5,4%. Sve ostalo ima manje od 5 % udjela.

Komponente osobne potrošnje su prikazane na Slici 3.8:

⁷ Jurčić, Lj. (2017): „Hrvatsko gospodarstvo i svjetsko okruženje“, Ekonomski fakultet Zagreb

Slika 3.8: Struktura osobne potrošnje

Izvor: Državni zavod za statistiku (2019): Osobna potrošnja Republike Hrvatske [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2009/PDF/10-bind.pdf [20.8.2020.].

4. EKONOMSKE PRILIKE U NJEMAČKOJ I IRSKOJ

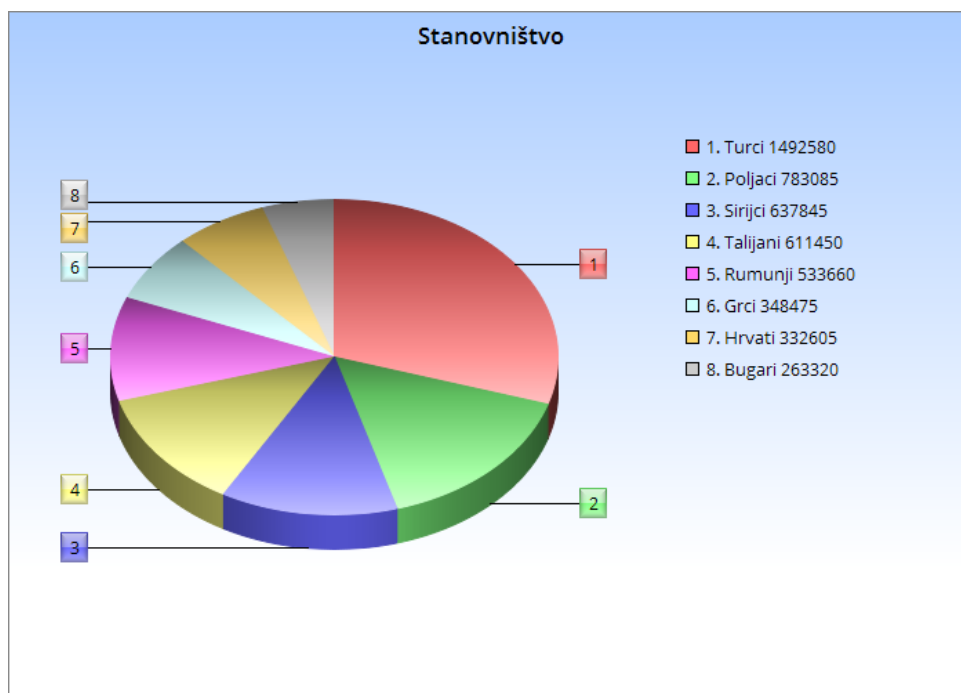
4.1. NJEMAČKA

Njemačka je savezna država koja sadrži 16 saveznih država među kojima su i tri samostalna grada. Ona je ustrojena parlamentom, Berlin joj je glavni grad i u njemu je smještena vlada i parlament. Ona je jedna od najrazvijenijih, ako ne i najrazvijenija država svijeta, osnivačka je članica Europske unije, a još je članica NATO-a i Ujedinjenih naroda. Ima približno 82 milijuna stanovnika i po broju stanovnika druga je po veličini u Europi, a prva u Europskoj uniji, te ima najsnažnije europsko gospodarstvo.

4.1.1. STANOVNIŠTVO NJEMAČKE

Prema zadnjem popisu iz 2015. godine u Njemačkoj je živilo 82.175.684 stanovnika, a danas se ta brojka procjenjuje na nešto više od 83 milijuna stanovnika. Nijemci čine 89,6% ukupne populacije, a najveću skupinu od stranih državljana čine Turci s 1,83 % (1.492.580).

Na Slici 4.1 su prikazane strane skupine s najviše stanovnika:

Slika 4.1: Stanovništvo Njemačke

Izvor: Destatis (2020): Bevölkerungsstand [Internet], raspoloživo na:

https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsstand/_inhalt.html
[20.8.2020.].

Na slici 4.1 vidimo da se Hrvati nalaze na 7. mjestu sa 332.605 (3,3% od ukupnog broja stranih stanovnika) stanovnika u Njemačkoj u 2019. godini. Taj broj je 2012. godine (prije ulaska Hrvatske u Europsku uniju) iznosio 224.971 što je povećanje od 47% u posljednjih 7 godina.

Većinu stranih državljana čine izbjeglice, radnici i njihove obitelji. Ona pripada vodećim zemljama svijeta kada je pitanje obrazovanje, pa samim tim i tehnološki razvitak kao i gospodarska proizvodnja, a s prihodima od 25.000 eura po glavi stanovnika spada u društvo srednje klase. Uslužni sustav socijalnog osiguranja omogućuje besplatno zdravstvo, naknade za nezaposlenost i ostale socijalne prednosti.

4.1.2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

Njemačka je smještena na treće mjesto kada je u pitanju veličina gospodarstva u svijetu. Na prvom i drugom mjestu ispred nje se nalazi jedino SAD i Japan. Ona je najrazvijenija zemlja Europe, a izvoz joj je skoro najveći u svijetu. Njemačko gospodarstvo zadnjih nekoliko godina raste po stopi od 2,2 %.

Nakon blagog rasta BDP-a u prva dva kvartala (rast od 0,5% i 0,4%), 2018. godine u trećem kvartalu dolazi do pada BDP-a od 0,2%. Tako je došlo do međukvartalnog pada prvi put od 2015. godine i strahovalo se da bi potkraj godine "europska sila" mogla ući u recesiju (tehnički gledano u dva uzastopna kvartalna pada BDP-a ,računa se da je država pod recesijom), ali u posljednjem kvartalu BDP nije ni rastao ni padao kako navodi tamošnji državni odjel za statistiku "DESTATIS". U 2019. godini analitičari su predviđali oporavak i rast BDP-a preko 2%, ali na kraju su optimisti rekli kako bi porast BDP-a mogao biti najviše do 1,1%. Najveći problem njemačke ekonomije je što je uvelike ovisna o industrijskoj proizvodnji, izvozu i uvozu i poslovanju s Azijom. U sve te tri kategorije Njemačka bilježi minus. Globalni sukobi i politička nesigurnost opterećuju njemačka poduzeća, njihove partnere i kupce. U tom slučaju vrijedi pravilo 'zatvaraj vrata i ne upuštaj se u rizike'. To znači i smanjivanje zaliha dijelova za proizvode, smanjivanje novih narudžbi i odgoda investicija."

Usprkos svim problemima prema podacima Statističkog ureda Eurospkih zajednica (Eurostat) procjenjuje se da je Njemačka u 2019. godini ostvarila BDP veći od 4 bilijuna USD što je i dalje čini jednim od najjačih gospodarstava u svijetu.

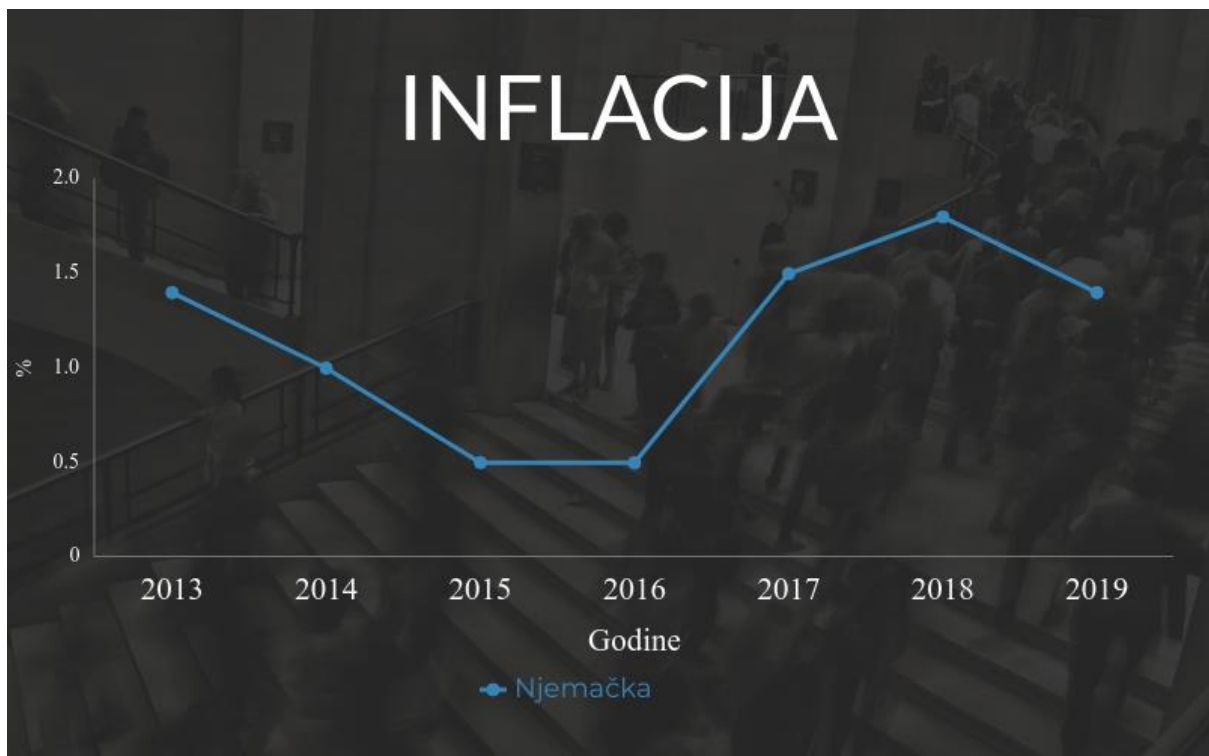
Njemačka se po SKM (standard kupovne moći) nalazi na 5. mjestu u Europi gledajući BDP per capita i on iznosi 47.603 USD što njemačkom stanovništvu osigurava siguran život. Na listi prednjači Luksemburg s BDP-om po glavi stanovnika od nevjerojatnih 116.639,89 USD.

4.1.3. INFLACIJA

Promatrajući Njemačku na međunarodnoj razini i uspoređujući njen životni standard sa ostalim zemljama dolazimo do zaključka da se u Njemačkoj živi na visokoj razini. Stopa inflacije u 2019. godini bila je 1,3% pri čemu je niži doprinos od cijena energije bio snažniji od rastućih troškova usluga. Europskoj središnjoj banci je ključan podatak o inflaciji u Njemačkoj, koja je najveće gospodarstvo Eurozone, radi donošenja odluke o tome kolika će biti visina kamatnih stopa. Europska središnja banka je dva puta ove godine već podizala tu stopu kako bi suzbila inflaciju⁸.

Kretanje stope inflacije od 2013. do 2019. godine je prikazano na slici 4.2.

⁸ Hrvatska izvještajna novinska agencija (2011): Njemačka inflacija pala na 2.3 posto [Internet], raspoloživo na: <https://www.poslovni.hr/vijesti/njemacka-inflacija-pala-na-23-posto-185494> [21.8.2020.].

Slika 4.2: Inflacija u Njemačkoj

Izvor: Statista (2020): Inflationsrate in Deutschland von 1992 bis 2019 [Internet], raspoloživo na: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1046/umfrage/inflationsrate-veraenderung-des-verbraucherpreisindexes-zum-vorjahr/> [21.8.2020.].

Najniža stopa je bila 2015. i 2016. godine i tada joj je iznos bio 0.5%, a najviša je bila 2018. godine i iznosila je 1.8%. Nakon 2015. bilježila je rast do 2018. i nakon toga ponovno bilježi pad i sada ta stopa iznosi 1,4%.

4.1.4. UVOZ I IZVOZ

Prema podacima službene internetske stranice Europske unije Njemačka je jedan od najvećih izvoznika u svijetu. U zemlje Europske unije odlazi 59% njemačkog izvoza, i to 8% u Francusku, 7% u Nizozemsku, a zemlje u koje najviše izvozi, a nisu članice EU su Kina sa 7% i SAD s 4%.

Kada je riječ o uvozu, i dalje najviše posluju sa zemljama koje su članice Europske unije, 66%. Najviše uvoze iz Nizozemske, 14%, te Francuske i Belgije po 7%. Od država koje nisu u EU uvoze iz Kine, 7% i iz SAD-a, 4%.

4.1.5. NEZAPOSLENOST

Broj nezaposlenih u Njemačkoj dosegnuo je najniži nivo od 1991. godine, a stopa nezaposlenosti je pala na 5% prema podacima Savezne agencije za zapošljavanje u Nürnbergu. Tako sada broj nezaposlenih iznosi oko 2.2 milijuna. Na Slici 4.3 vidimo da je u zadnjih 7 godina najveća stopa nezaposlenosti bila 2013. godine i iznosila je 6.9%, i od tada se ta stopa smanjivala svake godine pa je tako 2019. godine zabilježena najniža stopa nezaposlenosti od 5%.

Slika 4.3: Nezaposlenost u Njemačkoj

Izvor: Statista (2020): Annual average unemployment rate in Germany from 2004 to 2020 [Internet], raspoloživo na: <https://www.statista.com/statistics/227005/unemployment-rate-in-germany/> [22.8.2020.].

4.1.6. STRUKUTRA OSOBNE POTROŠNJE U NJEMAČKOJ

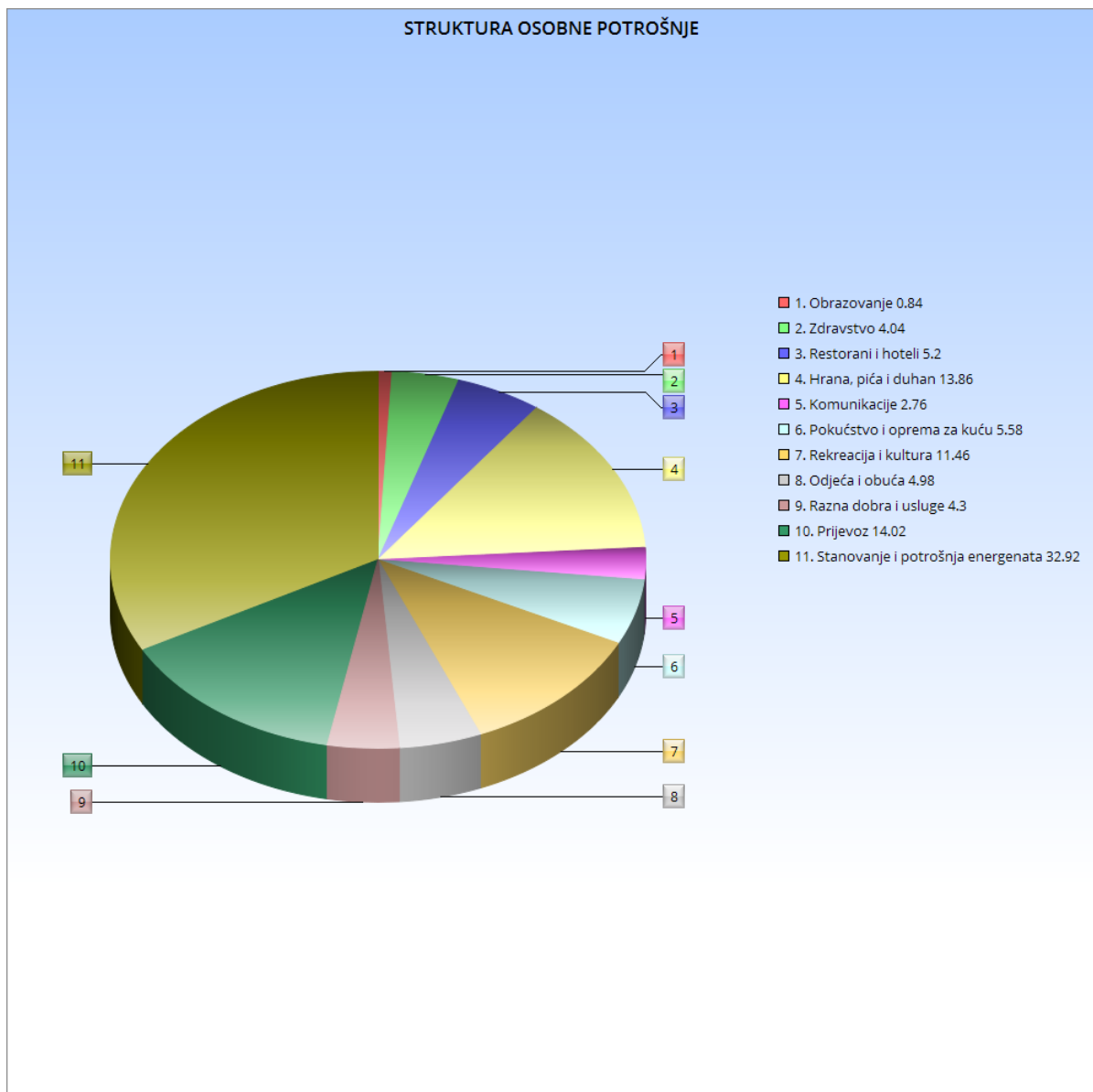
Tablica 4.1: Vrijednost osobne potrošnja u tekućim cijenama (u milijardama dolara)

GODINA	POTROŠNJA
2008.	2.022,60
2009.	1.917,74
2010.	1.871,69
2011.	2.036,46
2012.	1.936,76
2013.	2.036,47
2014.	2.074,88
2015.	1.777,00
2016.	1.824,93
2017.	1.912,29
2018.	2.058,21

Izvor podataka: TheGlobalEconomy (2020): Germany: Household consumption, in dollars [Internet], raspoloživo na: https://www.theglobaleconomy.com/Germany/household_consumption_dollars/ [23.8.2020.].

Ukupna osobna potrošnja ima tendenciju pada u prve tri godine, nakon čega se izmjenjuju svake godine pad, odnosno rast ukupne osobne potrošnje u odnosu na prethodnu godinu. Ako promatramo samo razdoblje u posljednjoj godini vidimo kako ta vrijednost premašuje vrijednosti prvih godina istoga.

Komponente osobne potrošnje su prikazane Slikom 4.3 :

Slika 4.4: Komponente osobne potrošnje u Njemačkoj

Izvor: Destatis (2020): Private consumption expenditure od households (Germany) [Internet], raspoloživo na: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Income-Consumption-Living-Conditions/Consumption-Expenditure/Tables/liste-germany.html> [24.8.2020.].

Prema podacima stranice IndexMundi (stranica koja sadrži detaljne statistike država sastavljene na osnovu više izvora), u zadnjim godinama najveći udio u izdatcima činili su izdatci za stanovanje i potrošnju energenata, 32.92%. U prosjeku se 1/3 plaće izvadaja za plaćanje stana. Slijedili su izdatci za prijevoz, 14.02%, i izdatci za hranu, piće i duhan, 13,86%. Cijene smještaja, hrane i pića su za 4.3% veće u odnosu na europski prosjek. U ukupnim izdatcima, izdatci za rekreaciju i kulturu imali su udio od 11.46%, za restorane i hotele udio od 5.2%, za pokućstvo i opremu za kuću 5.58 % udjela. Na ostale izdatke kućanstava otpadalo je manje od 5.0 % udjela.

4.2. IRSKA

Irska je zemlja smještena u Europi, na otoku, te ima granicu sa Velikom Britanijom. Po ustavu je uređena kao parlamentarna demokracija, a Dublin joj je glavni grad. Irska je od 1973. godine članica EU.

4.2.1. STANOVNIŠTVO IRSKE

U zadnjih nekoliko godina je naglo rastao broj stanovnika u Irskoj. Taj porast broja stanovnika je bio najviše uzrokovan imigracijom. Budući da se Irska naglo ekonomski razvila, time je postala mamac mnogim strancima, ali također i Ircima koji su se kroz prošlost odselili. Još jedna bitna činjenica o Irskoj jest to da joj je broj rođenih skoro dvostruko veći od broja umrlih. To je dosta neuobičajeno u zapadnoeuropskim zemljama. U Irskoj je otprilike 10% njenog stanovništva strano stanovništvo.

U Irskoj u posljednjih par godina broj stanovnika raste po stopi od otprilike 2,2 %, te prema zadnjim procjenama u 2019. godini u Irskoj je živilo 4.904.000 stanovnika. Kretanje broja stanovnika od 2013. do 2019. izgleda kao što je prikazano na Slici 4.4.

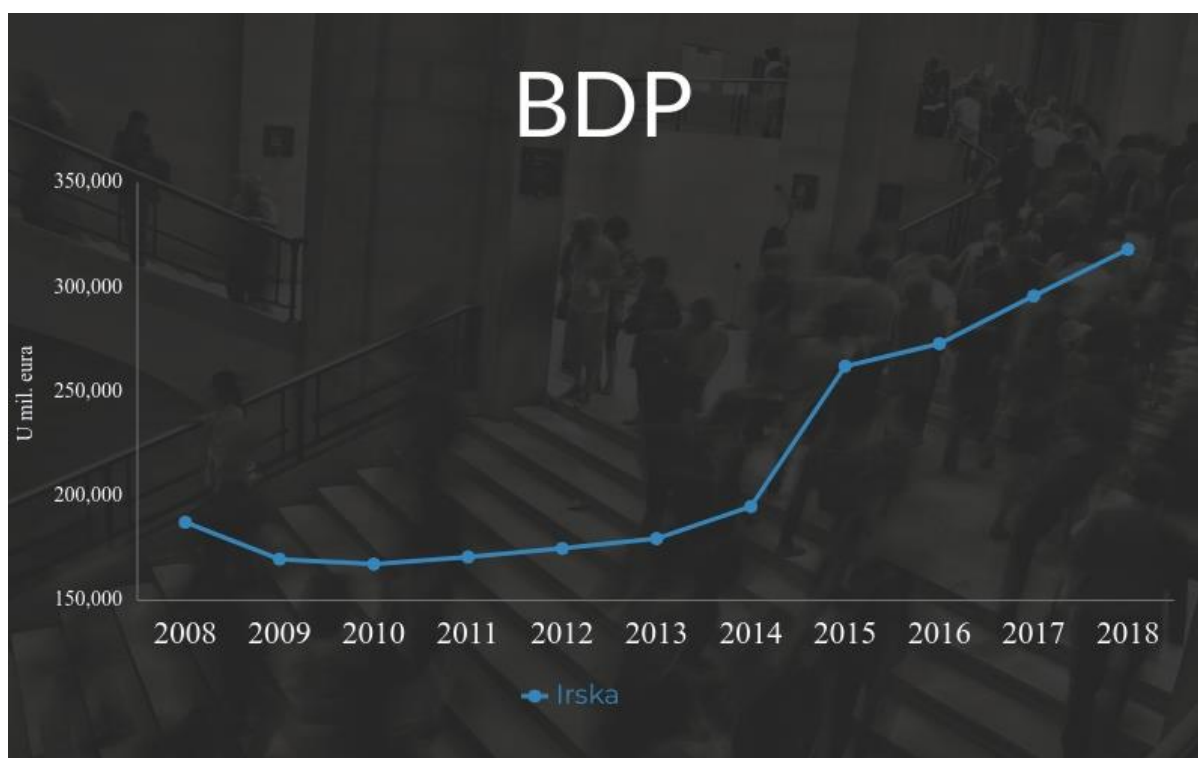

Slika 4.4: Stanovništvo Irske

Izvor: Wikipedija (2020): Irska [Internet], raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Irska> [25.8.2020.].

4.2.2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

U Irskoj je već dugi niz godina bilježen rast bruto društvenog proizvoda (Slika 4.5). Taj rast BDP-a je bio onemogućen kroz trajanje svjetske krize. Iako je krizno razdoblje trajalo dvije godine, napravili su dobar koncept ekonomskog oporavka koji im je osigurao oporavak BDP-a i dodatno bio vjetar u leđa njihovom gospodarstvu.

Slika 4.5: BDP u Irskoj

Izvor: Eurostat (2020): Gross domestic product [Internet], raspoloživo na:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00001/default/table?lang=en> [25.8.2020.].

Pro – tržišne reforme su utjecale na pozitivno kretanje bruto društvenog proizvoda i bruto društvenog proizvoda po stanovniku Irske. Privatizirali su mnoga poduzeća gledano od sredine 80-tih godina, a uposlenost u javnom sektoru je smanjena. Što je naravno imalo pozitivan odraz u BDP-u te smanjilo udio državne potrošnje za skoro 20 % BDP-a. Također poreznim reformama su dali poticaj za razvoj poduzetništva jer su u tom vidjeli ključni pokretač razvoja ekonomije. Smanjivali su dohodovne stope poreza što je imalo pozitivan odraz na privlačenje velikog broja stranih tvrtki kao i ulaganja domaćih investitora. Sve to je kroz godine dalo plodove i Irška je gospodarski rasla, nezaposlenost se smanjivala, realne plaće radnika su rasle⁹.

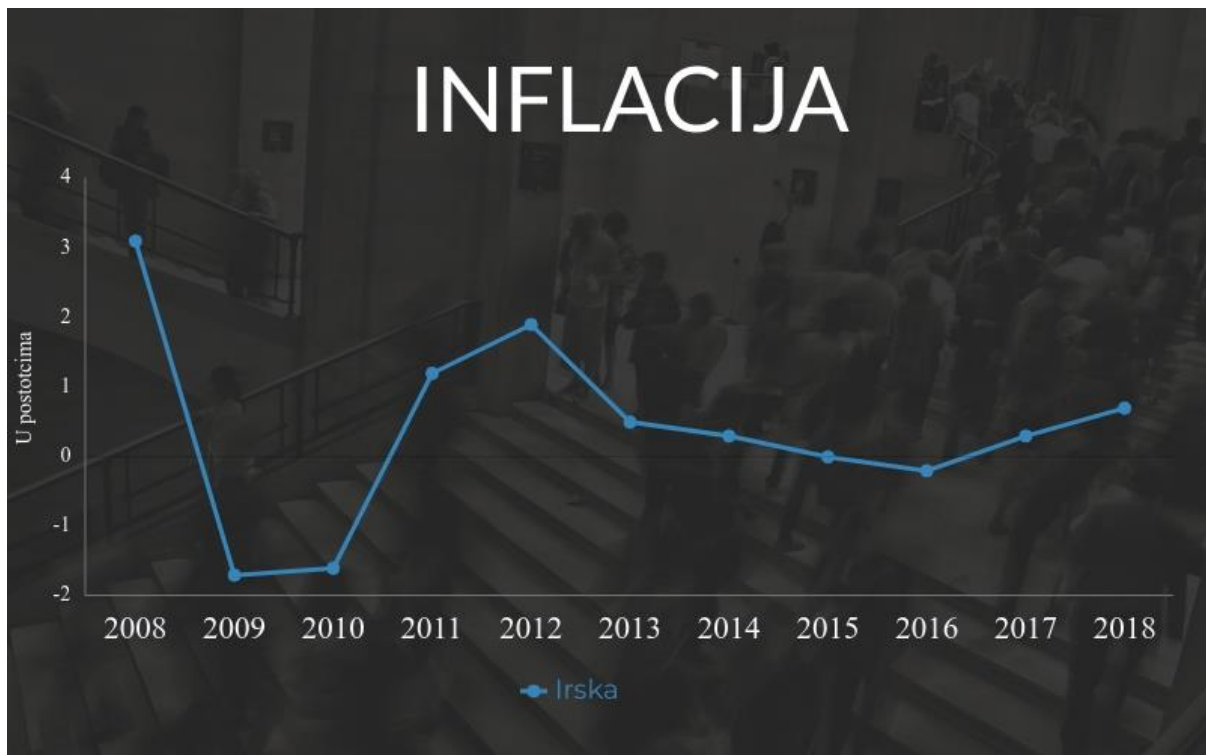
⁹ Rančić, N., Rebac, L., Pilipović, O. (2010): „Izazovi i pouke irskog gospodarskog razvoja“ Sveučilište Zagreb

Po stanardu kupovne moći (SKM) Irska je na drugom mjestu među članicama Europske unije, samo Luksemburg ima bolji standard kupovne moći. Na predzadnjem mjestu se nalazi Hrvatska, a na zadnjem Bugarska.

4.2.3. INFLACIJA

Događaji međunarodne razine poticali su razne faktore čiji su se učinci odrazili i na inflaciju u Irskoj. Jer, kako raste cijena resursa i sirovina koji su od ključne važnosti u proizvodnji, tako raste i inflacija.

Na Slici 4.6 je prikazano kretanje stope inflacija od 2008. godine do 2018. godine.

Slika 4.6: Inflacija

Izvor: Statista (2020): Ireland: inflation rate from 1984 to 2021 [Internet], raspoloživo na: <https://www.statista.com/statistics/375229/inflation-rate-in-ireland/> [25.8.2020.].

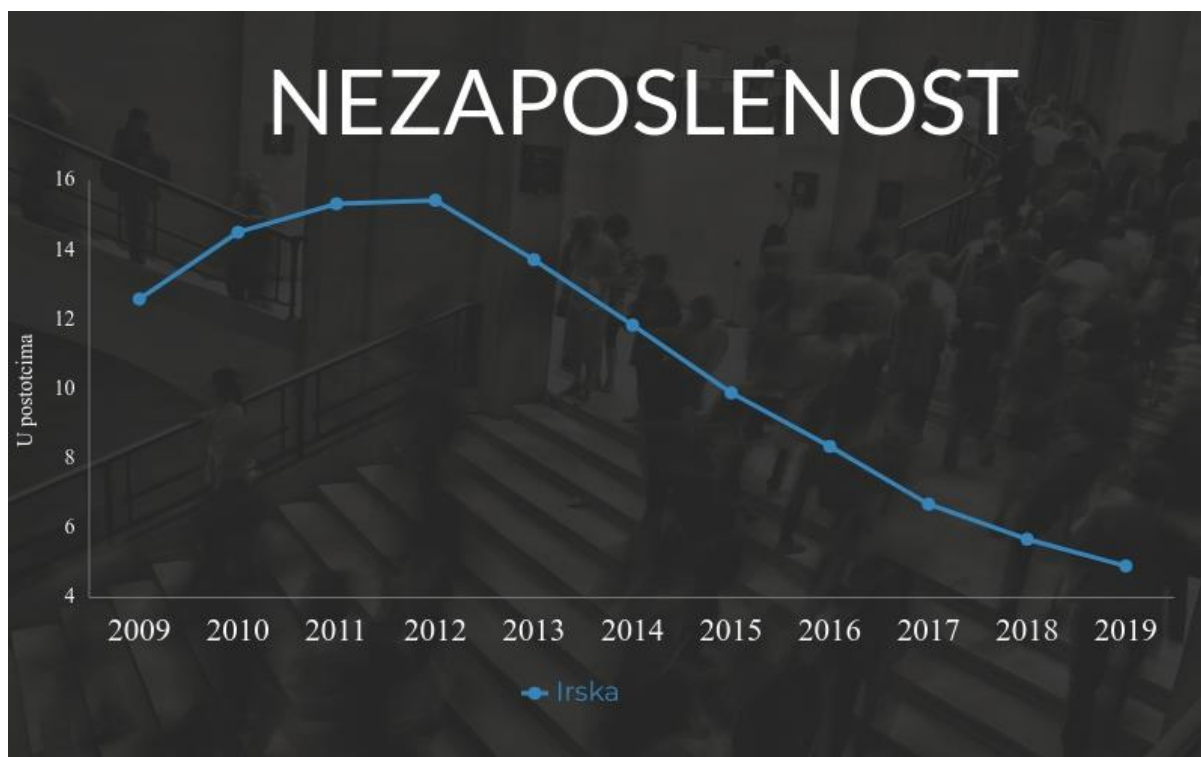
Najveća stopa inflacije zabilježena je 2008. godine i iznosila je 3,1%. U iduće dvije godine, 2009. i 2010., inflacija je negativna sa stopama od -1,7% i -1,6%. Nakon toga ponovno bilježi rast do 2012. godine kada je stopa inflacije bila 1,9%, a zatim stopa inflacije ima tendenciju pada sve do 2017. U zadnje dvije godine promatranog razdoblja ona ponovno raste pa je stopa inflacije u 2019. godini iznosila 0,7%.

4.2.4. IZVOZ I UVOZ

Kada promatramo gospodarske grane u kojima Irska bilježi izvoz, tu uočavamo da ona proizvodi strojeve, kemikalije, elektroničku i računalnu tehnologiju, te medicinske i farmaceutske proizvode. U zemlje Europske unije odlazi 50% izvoza, i to 13% u Belgiju i 7% u Njemačku, a kada je riječ o zemljama koje nisu članice Eurospke unije, 28% irskog izvoza odlazi u SAD i u Švicarsku 5%.

Što se tiče uvoza, 64% irskog uvoza dolazi iz Europske unije, i to po 12% iz Njemačke i Francuske, a od zemalja koje nisu članice Eurospke unije, 17 % irskog uvoza dolazi iz SAD-a i 4% iz Kine.

4.2.5. NEZAPOSLENOST

Slika 4.7: Nezaposlenost

Izvor: Eurostat (2020): Unemployment by sex and age – annual data [Internet], raspoloživo na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en [26.8.2020.].

Najveća stopa nezaposlenosti zabilježena je 2012. godine kada je iznosila 15.45%. Nakon toga stopa iz godine u godinu pada i tako 2019. godine iznosi 4.93 %. Prvi put od 2007. godine da je stopa nezaposlenosti ispod 5%.

Na ovakva kretanja nezaposlenosti veliki utjecaj su imali temeljni faktori potrebni za poduzetničku stabilnost. Negativni učinci u razdoblju svjetske krize imali su za posljedicu da se dio radne snage otpuštao zbog teškoća poslovanja, educiranje u javnom sektoru i zatvaranje poduzeća. Grane koje jedine imaju dinamiku su industrija informatike i industrija farmaceutskih usluga, ali u njima je zapošljavanje dosta ograničeno¹⁰.

4.2.6. STRUKTURA OSOBNE POTROŠNJE U IRSKOJ

Tablica 4.1.1: Strukutra osobna potrošnja u Irskoj (u milijunima eura)

GODINA	POTROŠNJA
2008.	86.881
2009.	77.079
2010.	75.882
2011.	75.725
2012.	76.270
2013.	77.829
2014.	80.593
2015.	84.073
2016.	88.079
2017.	90.852
2018.	94.943

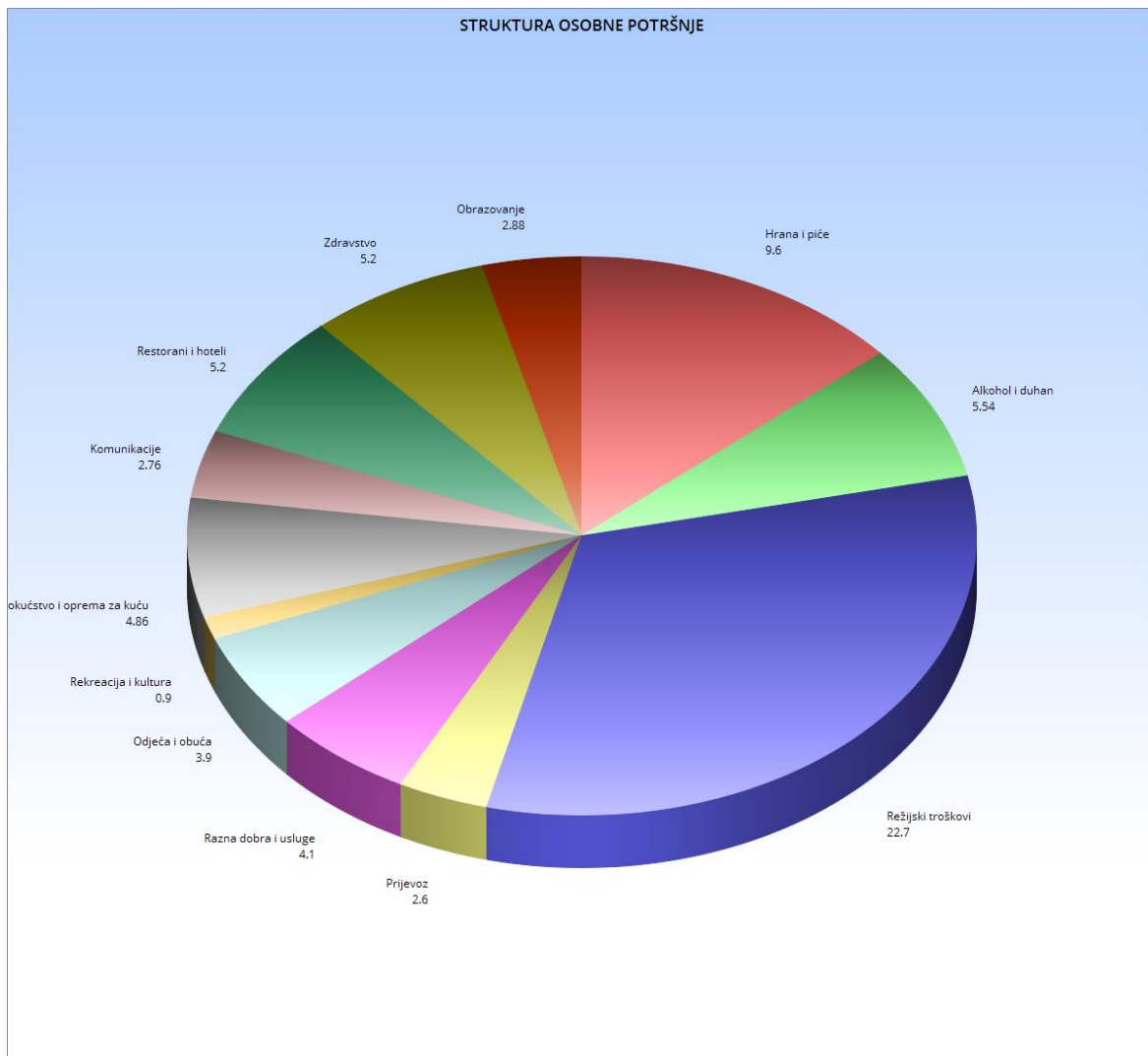
Izvor podataka: IndexMundi (2020): Ireland Household final consumption expenditure [Internet], raspoloživo na: <https://www.indexmundi.com/facts/ireland/household-final-consumption-expenditure> [27.8.2020.].

Kupovna moć je padala do 2013. godine, a poslije slijedi rast kupovne moći do 2018. godine. Kada promatramo zadnjih nekoliko godina vidimo da je kupovna moć veća nego na početku tog promatranog razdoblja, razlog toga je što je dio tog promatranog razdoblja bio pogođen

¹⁰ Slobodni filozofski (2012): Irska dužnička kriza: korijeni i reakcije [Internet], raspoloživo na: <http://slobodnifilozofski.com/2012/02/andy-storey-irska-duznicka-kriza.html> [27.8.2020.].

svjetskom krizom, a isto tako i politikom države u godinama nakon krize jer dolazi i do rasta bruto društvenog proizvoda.

Komponente osobne potrošnje su prikazane grafikonom na Slici 4.7:

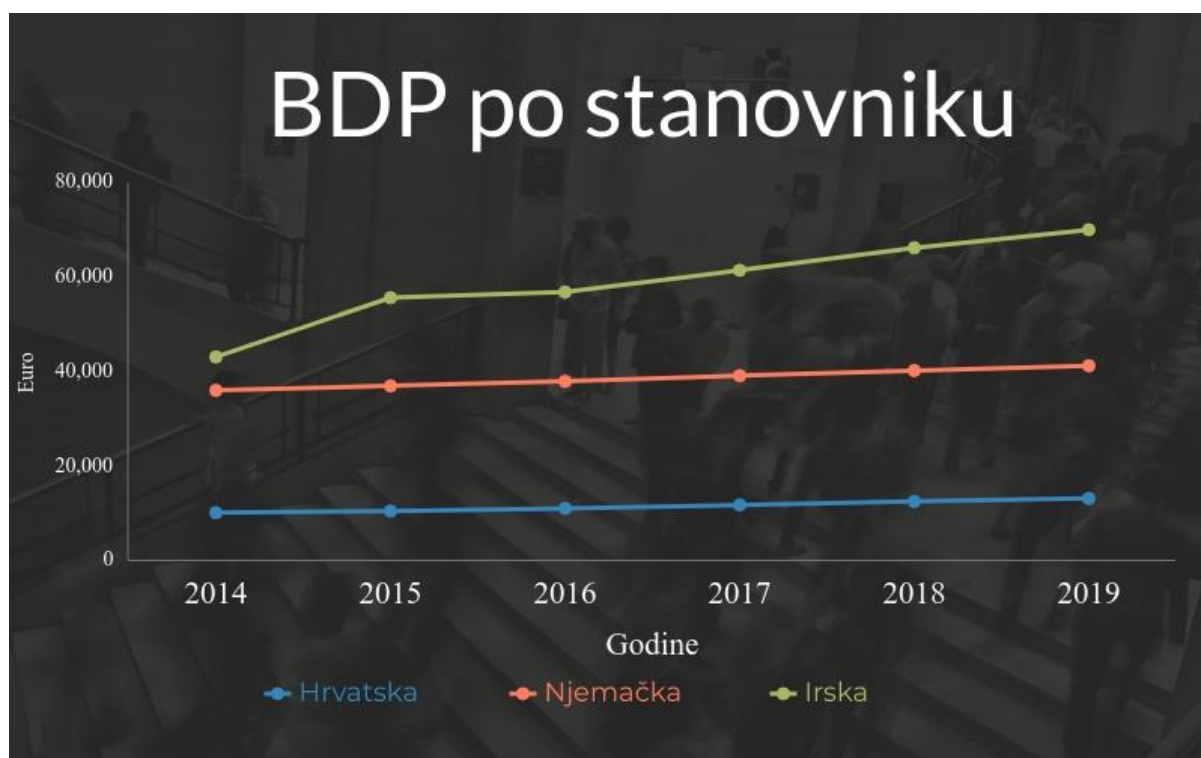

Slika 4.7: Struktura osobna potrošnje

Izvor: Eurostat (2020): Final consumption expenditure of households consumption purpose [Internet], raspoloživo na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_co3_p3&lang=en [28.8.2020].

4.2.7. BDP PO STANOVNIKU U HRVATSKOJ, NJEMAČKOJ I IRSKOJ

Da bismo uvidjeli razliku u mogućnosti osobne potrošnje između Hrvatske, Njemačke i Irske, koje su ujedno i članice Europske unije, na Slici 4.8 prikazan je graf BDP po stanovniku za te tri zemlje:

Slika 4.8: BDP po stanovniku

Izvori: Hrvatska narodna banka (2020): Glavni makroekonomski indikatori [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> [16.9.2020.], Trading Economics (2020): Ireland GDP per capita [Internet], raspoloživo na: <https://tradingeconomics.com/ireland/gdp-per-capita> [16.9.2020.], Statista (2020): Deutschland: Bruttoinlandsprodukt (BIP) pro Kopf von 1991 bis 2019 [Internet], raspoloživo na: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1252/umfrage/entwicklung-des-bruttoinlandsprodukts-je-einwohner-seit-1991/> [16.9.2020.].

Vidimo iz grafa kako BDP po stanovniku blago raste u Hrvatskoj i Njemačkoj, dok je u Irskoj taj rast malo veći. No, osim toga, uočljivo je koliko je veći BDP u tim zemljama u odnosu na Hrvatsku. A s obzirom da su cijene životnih potrebitina otprilike podjednake u sve tri zemlje ($\pm 15\%$ varijacija u cijeni), vidimo koliko stanovnici Njemačke i Irske imaju veću moć potrošnja na druge stvari kao što su godišnji odmor, izleti, restorani i slično.

5. ZAKLJUČAK

Kao što smo iz svega gore navedenog vidjeli, bitno se razlikuje osobna potrošnja u Hrvatskoj u usporedbi sa stanovništvom u Njemačkoj ili Irskoj. Razlog toga je znatno manji BDP u Hrvatskoj, a cijene osnovnih potrepština se skoro pa i ne razlikuju. Cijene proizvoda koje klasificiramo kao luksuz (kava, cigarete, itd.) su znatno skuplje, ali zato one i nisu od životne važnosti i porezi na te proizvode se veći u tim državama. Cijene odjeće i obuće su skoro pa jednake kao i u Hrvatskoj, i ako sve ovo usporedimo s prosječnim plaćama u tim državama i u Republici Hrvatskoj, moglo bi se zaključiti da su ti proizvodi jeftiniji u tim zemljama. Da bi se u Hrvatskoj postigla moć potrošnje slična kao u Njemačkoj i Irskoj, moramo znatno podignuti BDP. Visok BDP je jedino moguće dostići jakim gospodarstvom, a gospodarstvo se može ojačati samo industrijom. Industrija je najbitnija grana gospodarstva jer ona uz sebe vuče i mnogo uslužnih djelatnosti kao što su hotelijerstvo, energetika, građevina, instalacije i slično. Navest ću primjer iz Njemačke gdje je industrija u gradu od 18.000 stanovnika uspjela omogućiti posao za 40.000 do 50.000 ljudi. Riječ je o gradu Burghausen u kojem su smještene tri kemijske industrije (firma Wacker – 12.000 stalnih zaposlenih + 3.000 vanjskih suradnika ovisni o projektima, firma OMV i firma Borealis – po 3.000 stalnih zaposlenih + 1.000 vanjskih suradnika ovisnih o projektima). Razvoj tih triju firmi je povukao sa sobom osnivanje mnogih firmi uslužnih djelatnosti (u gradu Burghausen i širem okolnom području) kao što su građevinske firme, elektro i vodoinstalacijske firme, inženjerske firme za energetiku, građevinu, automatizaciju, informatiku i internetsku sigurnost. Pored toga su povukli sa sobom i prehrambene usluge kao što su lanci brze hrane, restorani i trgovine. Uz sve to, jako je bitno da je industrija i veliki potrošač električne energije, što je od izuzetne važnosti za cijeli energetska sustav jer omogućava održavanje krivulje dnevne potrošnje konstantnom i ravnomjernom što nije slučaj u Republici Hrvatskoj, koja ima velike razlike u amplitudama potrošnje tijekom dana i tijekom noći.

Izjava da smo mi mala zemlja s malim brojem stanovnika, te da ne možemo dostići vrijednosti kao što su Irska i Njemačka, su neutemeljene. Primjer te neutemeljenosti se očituje iz jednostavnog primjera gdje firma Wacker ima konstatnu (24 sata na dan, 7 dana u tjednu) potrošnju električne energije jednaku približno 1/6 maksimalne dnevne potrošnje cijele Republike Hrvatske. Kada bi Hrvatska imala samo desetak takvih industrija, nezaposlenost bi pala na oko 1-2 %, BDP bi višestruko narastao, a država bi dodatno mogla ulagati u energetska i informatička sustav, kao i željeznički i cestovni promet jer bi potrebe

industrije to zahtjevale što zajedno doprinosi novim i sigurnim radnim mjestima. Kada bi se uspjelo u tome, moć potrošnje stanovnika Republike Hrvatske bi bila približno jednaka ekonomski najjačim zemljama Europske unije. Također, Republika Hrvatska ima veliki potencijal pri razvijanju prehrambene industrije jer joj geografski položaj Slavonije to omogućava sa svojim prostranim poljima i brojnim rijekama. Naravno, ništa se ne može napraviti preko noći. Ovo bi trebali biti strateški planovi Republike Hrvatske kroz narednih 10-20 godina jer u suprotnom bi se moglo dogoditi da sva radno sposobna snaga napusti našu zemlju i ode upravo u ove zemlje, primamljena puno većom moći osobne potrošnje. Republici Hrvatskoj ne ide na ruku ni činjenica da skoro 40 % zaposlenih radi u javnom sektoru koji se izravno plaća iz državnog proračuna, te nema udjela u BDP-u. Ako usporedimo zaposlenost u javnom sektoru u Njemačkoj, tamo radi približno 20 % stanovništva, a još su i znatno učinkovitiji.

Na kraju možemo zaključiti da bez jakog gospodarstva platežna moć stanovnika ne može biti dobra, a jako gospodarstvo slijedi samo iz razvoja industrije i upošljavanja ljudi u tim sektorima kao i smanjivanju uposlenih u javnom sektoru i njihovo preusmjeravanja u realni sektor s paralelnim postizanjem učinkovitijeg javnog sektora.

6. LITERATURA

1. Babić, M. (2003): „Makroekonomija“, Nakladnička kuća Mate, Zagreb, XIII.
Dopunjeno i izmijenjeno izdanje,
2. Borozan, Đ. (2012): „Makroekonomija“, Ekonomski fakultet u Osijeku, 3.izmijenjeno izdanje
3. Destatis (2020): Bevölkerungsstand [Internet], raspoloživo na:
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsstand/inhalt.html> [20.8.2020.].
4. Destatis (2020): Private consumption expenditure od households (Germany) [Internet], raspoloživo na: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Income-Consumption-Living-Conditions/Consumption-Expenditure/Tables/liste-germany.html> [24.8.2020.].
5. Državni zavod za statistiku (2018): Migracije stanovništva Republike Hrvatske [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm [13.8.2020.].
6. Državni zavod za statistiku (2019): Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2018. [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-02_01_2019.htm [13.8.2020.].
7. Državni zavod za statistiku (2019): Osobna potrošnja Republike Hrvatske [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2009/PDF/10-bind.pdf [19.8.2020.].
8. Državni zavod za statistiku (2019): Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2018. [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/07-01-03_01_2019.htm [12.8.2020.].
9. Državni zavod za statistiku (2019): Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom u 2019. konačni podaci [Internet], raspoloživo na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/04-02-02_01_2020.htm [18.8.2020.].
10. Europska unija (2020): Njemačka [Internet], raspoloživo na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/germany_hr [18.8.2020.].
11. Eurostat (2020): Final consumption expenditure of households consumption purpose [Internet], raspoloživo na:

- https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_co3_p3&lang=en
[28.8.2020.].
12. Eurostat (2020): Gross domestic product [Internet], raspoloživo na:
<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00001/default/table?lang=en>
[25.8.2020.].
13. Eurostat (2020): Unemployment by sex and age – annual data [Internet], raspoloživo
na: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en
[26.8.2020.].
14. Hrvatska izvještajna novinska agencija (2011): Njemačka inflacija pala na 2.3 posto
[Internet], raspoloživo na: <https://www.poslovnih.hr/vijesti/njemacka-inflacija-pala-na-23-posto-185494> [21.8.2020.].
15. Hrvatska narodna banka (2020): Glavni makroekonomski indikatori [Internet],
raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>
[14.8.2020.].
16. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020): Statistika [Internet], raspoloživo na:
<https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> [16.8.2020.].
17. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020): Statistika tržišta rada – otvoreni podaci
[Internet], raspoloživo na: <https://www.hzz.hr/statistika/> [14.8.2020.].
18. IndexMundi (2020): Ireland Household final consumption expenditure [Internet],
raspoloživo na: <https://www.indexmundi.com/facts/ireland/household-final-consumption-expenditure> [27.8.2020.].
19. O hrvatskom izvozu – Izvozni portal (2020): O hrvatskom izvozu [Internet],
raspoloživo na: <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9> [18.8.2020.].
20. Rančić, N., Rebac, L., Pilipović, O. (2010): „Izazovi i pouke irskog gospodarskog
razvoja“ Sveučilište Zagreb
21. Reić, Z., Mihaljević Kosor, M., Šimić, V. "Ekonomija", Sveučilište u Splitu,
Ekonomski fakultet Split, 2017.
22. Slobodni filozofski (2012): Irska dužnička kriza: korijeni i reakcije [Internet],
raspoloživo na: <http://slobodnifilozofski.com/2012/02/andy-storey-irska-duznicka-kriza.html> [27.8.2020.].
23. Statista (2020): Annual average unemployment rate in Germany from 2004 to 2020
[Internet], raspoloživo na: <https://www.statista.com/statistics/227005/unemployment-rate-in-germany/> [22.8.2020.].

24. Statista (2020): Bruttoinlandsprodukt (BIP) in Deutschland von 1991 bis 2019 [Internet], raspoloživo na: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1251/umfrage/entwicklung-des-bruttoinlandsprodukts-seit-dem-jahr-1991/> [17.8.2020.].
25. Statista (2020): Deutschland: Bruttoinlandsprodukt (BIP) pro Kopf von 1991 bis 2019 [Internet], raspoloživo na: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1252/umfrage/entwicklung-des-bruttoinlandsprodukts-je-einwohner-seit-1991/> [16.9.2020.].
26. Statista (2020): Inflationsrate in Deutschland von 1992 bis 2019 [Internet], raspoloživo na: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1046/umfrage/inflationsrate-veraenderung-des-verbraucherpreisindexes-zum-vorjahr/> [21.8.2020.].
27. Statista (2020): Ireland: inflation rate from 1984 to 2021 [Internet], raspoloživo na: <https://www.statista.com/statistics/375229/inflation-rate-in-ireland/> [25.8.2020.].
28. TheGlobalEconomy (2020): Germany: Household consumption, in dollars [Internet], raspoloživo na: https://www.theglobaleconomy.com/Germany/household_consumption_dollars/ [23.8.2020.].
29. Trading Economics (2020): Ireland GDP per capita [Internet], raspoloživo na: <https://tradingeconomics.com/ireland/gdp-per-capita> [16.9.2020.].
30. Wikipedija (2020): Hrvatska [Internet], raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatska> [12.8.2020.].
31. Wikipedija (2020): Irska [Internet], raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Irska> [25.8.2020.].
32. Wikipedija (2020): Njemačka [Internet], raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Njema%C4%8Dka> [20.8.2020.].

SAŽETAK

Ovim radom smo promatrali hrvatsko gospodarstvo u razdoblju od svjetske ekonomske krize 2008. godine do danas. Pri tome smo se vodili statističkim podacima broja stanovnika, naseljenosti po županijama te emigracijama stanovništva nakon svjetske ekonomske krize, a posebno ulaskom Hrvatske u Europsku uniju.

Naveli smo nekoliko primjera ovisnosti tog iseljavanja sa inflacijom, kupovnom moći stanovnika kao i kreditnim stopama te bruto društvenom proizvodu i bruto društvenom proizvodu po glavi stanovnika.

Uvidjeli smo kako broj stanovnika opada svake godine, a najugroženije županije zbog emigracije su slavonske županije.

Naveli smo kako se hrvatska oporavlja gospodarski polako nakon ekonomske krize.

Usporedili smo oporavak hrvatske sa ekonomijama Njemačke i Irske, zemalja koje su najčešća destinacija Hrvatima koji emigriraju iz Hrvatske iz ekonomskih razloga.

Uvidjeli smo kako Njemačka svoje gospodarstvo temelji na jakoj industriji i proizvodnji čime mogu postići veliki izvoz, a time i jača bruto društveni proizvod po glavi stanovnika, a samim tim je i kupovna moć stanovnika Njemačke jača.

Također smo slično vidjeli i u Irskoj koja isto gospodarski stoji jako dobro. I ona bilježi veliki bruto društveni proizvod po glavi stanovnika. Gospodarstvo temelji na poreznoj reformi koja privlači strane tvrtke.

I Irskoj i Njemačkoj je zajedničko to što oboji imaju nisku zaposlenost u javnom sektoru, oko 20%, što je skoro pa dvostruko manje nego u Hrvatskoj.

Ako Hrvatska želi doći na razinu da joj mladi ne sele u Njemačku ili Irsku, morat će povući prave poteze, a to je da će morati reformirati porezni sustav, smanjiti broj uposlenih u javnom sektoru, privući strane investitore i pokrenuti industriju koja će povući za sobom ostale gospodarske grane, a time će se povećati izvoz i zaposlenost, što će utjecati na rast BDP-a po stanovniku, a samim time će i kupovna moć biti veća. I tek tada će Hrvatska moći spriječiti iseljavanje svog stanovništva koje ima negativan demografski odraz, ali i sve veći odraz na odljev mozgova, tj. obrazujemo ljude i oni odlaze kao stručni kadar u druge države, bez da su one išta uložile u njihovo obrazovanje.

Ključne riječi: Kupovna moć, BDP, inflacija, gospodarstvo, iseljavanje

SUMMARY

At this document we observed the Croatian economy in the period from the world economic crisis in 2008 until today. We were guided by statistical data on the number of inhabitants, population by counties and emigration of the population after the global economic crisis, and especially by Croatia's accession to the European Union. We have cited several examples of the dependence of this emigration on inflation, the purchasing power of residents as well as credit rates, and gross domestic product and gross domestic product per capita. We have seen that the population is declining every year, and the most endangered counties due to emigration are the Slavonian counties. We stated that Croatia is recovering economically slowly after the economic crisis. We compared Croatia's recovery with the economies of Germany and Ireland, countries that are the most common destinations for Croats emigrating from Croatia for economic reasons. We realized that Germany bases its economy on strong industry and production, which can achieve large exports, and thus strengthens the gross domestic product per capita, and thus the purchasing power of the population of Germany is stronger. We have also seen something similar in Ireland, which is also doing very well economically. And it records a large gross domestic product per capita. The economy is based on tax reform that attracts foreign companies. Ireland and Germany have in common that both have low employment in the public sector, about 20%, which is almost twice less than in Croatia. If Croatia wants to reach that young people not moving to Germany or Ireland, it will have to make the right decision, which will be to reform the tax system, reduce the number of public sector employees, attract foreign investors and start an industry that will pull other industries, and thus will increase exports and employment, which will affect the growth of the GDP per capita, and thus purchasing power will be higher. Only then will Croatia be able to prevent the emigration of its population, which has a negative demographic impact, but also an increasing impact on the brain drain, than we educate people and they go as professionals to other countries, without them investing in their education.

Key words: Purchasing power, GDP, inflation, economy, emigration